

Naturskyddsföreningen Jönköpings län

Länsstyrelsen i Jönköpings län
jonkoping@lansstyrelsen.se

Kopia: Landshövdingen Helena Jonsson

Remissyttrande över åtgärdsprogram 2021-2025 för Jönköpings län för Minskad klimatpåverkan

Ärende nr 425-10598-2019

Naturskyddsföreningen i Jönköpings län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på rubricerat åtgärdsprogram. Yttrandet har utarbetats av länsförbundets klimatgrupp i samverkan med Sven-Åke Svensson, Naturskyddsföreningens representant i länsstyrelsens fokusgrupp, Förnybar energi jord- och skogsbruk, och har beslutats av styrelsen för Naturskyddsföreningens länsförbund. Rubriker i yttrandet refererar till motsvarande rubriker i remissversionen av åtgärdsprogrammet.

Inledning (sid 11)

Vi instämmer i det inledande konstaterandet att "Klimatet är en av vår tids största utmaningar. Det vi gör idag har stor påverkan på framtiden och kommande generationer". Vi menar dock att trots att man i länet anser sig ha haft ett ambitiöst och aktivt klimat- och energiarbete har detta varit helt otillräckligt och att betydligt kraftfullare åtgärder snarast måste komma till stånd. Detta bör föras in i dokumentets inledning.

Läget för klimatet är akut och måste hanteras som den kris det är. För klimatet på jorden är det den totala mängden växthusgaser i atmosfären som spelar roll. Den totala kolbudget världen har kvar för att kunna begränsa den globala ökningen av medeltemperaturen till 1,5°C är mycket liten och minskar för varje år som utsläppen av växthusgaser fortsätter. Endast i de IPCC-scenarier där utsläppen minskar mycket snabbt och de naturliga kolsänkorna ökar kraftigt är det möjligt för världen att hålla sig inom den tillgängliga kolbudgeten.

Åtgärder (sid 18)

Avsnittet innehåller bl.a. ett avsnitt om metoder för att bedöma kostnadsbilden. Vi håller med om att det kan behövas olika metoder för att jämföra olika åtgärders nytta ställt mot kostnaden för att få ut största klimatnytta av tillgängliga resurser. Men vi ställer oss frågande till att använda metoderna för att bedöma om en åtgärd är samhällsekonomiskt lönsam. Vi menar att vi befinner oss i klimatnödläge och att allt som är möjligt att göra måste göras för att vända utvecklingen så fort som möjligt.

1 Systematiskt arbete med klimat och energi (sid 22–23)

Vi stödjer att systematiskt arbete lyfts fram som grundläggande för alla. Ett väl fungerande systematiskt arbetssätt är nödvändigt för att genomföra de förändringar som krävs. Vi menar dock att den vägledning som ges i programmet är otillräcklig. Kraftfulla insatser behövs för att skyndsamt få till stånd ett verkningfullt systematiskt arbete för minskad klimatpåverkan av alla kommuner och andra organisationer. Utbildningar i systematiskt klimatarbete bör därför omgående utvecklas och genomföras.

Ett systematiskt arbete bör generellt omfatta:

- En klimatpolicy fastställd av organisationens högsta ledning som tydligt beskriver övergripande mål och handlingsprinciper. Det är viktigt att policyn tydligt deklarerar offentligt och i den egna organisationen så att alla känner till att organisationen har förbundit sig att följa policyn.
- Kartläggning av utsläppen av växthusgaser orsakade av verksamheten
- Organisation med tillräcklig kompetens och kapacitet som;
  - sätter upp tydliga delmål,
  - planerar åtgärder med effektbedömningar för måluppfyllelse,
  - genomför åtgärderna,
  - årligen följer upp effekterna och
  - förbättrar de åtgärder och rutiner som behövs för att nå målen.
- Rutiner och metoder för att verkningfullt påtala behov av t.ex. statliga eller överstatliga åtgärder där de egna befogenheterna och resurserna inte räcker till.

3 Beräkning av länets totala utsläpp (sid 25)

Det är angeläget att koldioxidbudgetar för länet/regionen och samtliga kommuner snarast utarbetas. Kommunernas och länets budgetar bör utarbetas parallellt så att ingen onödig fördröjning uppstår. En koldioxidbudget visar det totala utsläppsutrymme som kommunen/regionen/länet måste hålla sig inom för att leva upp till sin del av parisavtalet samt hur utsläppen är fördelade mellan olika källor. Vidare åskådliggörs tydligt hur fort utrymmet krymper beroende på i vilken takt utsläppsminskningar görs. Detta kan ha stort pedagogiskt värde för samsyn bland politiker och allmänheten om hur bråttom det faktiskt är att snabbt och kraftfullt minska utsläppen av CO₂.

Samtidigt behöver verktyg för beräkning och uppföljning av utsläpp av klimatgaser utvecklas och tillgängliggöras för kommuner och andra organisationer och användare.

4 Tjänsteresor, besöksresor och kundresor och 5 Arbetspendling (sid 26-29)

Den i remissunderlaget föreslagna uppföljningen är alldeles för vag och har svag koppling till utsläppens utveckling. Det är angeläget att målformuleringar relaterar till koldioxidbudget enligt ovan och uppföljningar till de verkliga utsläppen.

9 Minskad klimatpåverkan från byggnader och 10 Renovera resurs- och energieffektivt (sid 33 - 36)

Det är angeläget att klimatnyttan ges stor tyngd i val av alternativ. T.ex. vid val mellan att riva och bygga nytt kontra att ta tillvara och renovera. Med hänsyn till den allvarliga krissituation vi befinner oss i bör klimatnyttan ha högsta prioritet. Vid beslut om byggande bör därför koldioxidutsläppen som byggprojektet leder till beräknas och redovisas och stämmas av mot att det ryms inom

kommunens /regionens koldioxidbudget. Vi föreslår att metodik för detta utvecklas och att beslutsfattare utbildas i ett sådant tänkesätt.

13 Kampanj om konsumtion (sid 40)

Det är viktigt att få den breda allmänheten engagerad dels för att få till stånd ändrat beteende med mindre klimatpåverkan men också för att skapa acceptans för politik som syftar till omställning till ett hållbart samhälle. Pandemin har visat att det går att uppnå snabb förändring av allmänhetens vanor och beteenden. Vi menar att klimatkrisen motiverar en minst lika kraftfull satsning på information och rådgivning till allmänheten som komplement till andra styrmedel som t.ex. lagar, bidrag och avgifter. Vi menar att det viktigaste att driva kampanjer om är;

- att det råder klimatnödläge,
- hur Sveriges, länets och kommunernas system, för att nå de snabba förändringar som krävs, ser ut och fortlöpande information om effekterna (framstegen) av dessa,
- hur var och en kan beräkna och påverka sin egen och familjens utsläppsprofil

15 Öka den förnybara produktionen av el, värme och kyla (sid 43)

Vi håller med om att det kommer att krävas ökad produktion av förnybar el, värme och kyla. Men vi saknar skrivningar om vikten av att minska slöseri och förluster d.v.s. energieffektivisering. Vi vill också poängtera att det är viktigt att ställa relevanta hållbarhetskrav på bioenergi. Detta bör förtydligas i åtgärdsprogrammet.

Som exempel på effektiviseringar kan nämnas att energiprestandan för nybyggnation och renovering av bostäder och lokaler bör motsvara standarden för passivhus. Solvärme, spillvärme och industriella värmepumpar bör introduceras i fjärrvärmenäten i betydande skala. Säsongslagring av värme bör tillämpas för att maximera nyttan av dessa värmekällor.

Tillgången på hållbar biomassa är begränsad och förbränning av biomassa leder till biogena koldioxidutsläpp. Bioenergi har på kort och medellång sikt generellt betydligt större skadlig klimatpåverkan än annan förnybar energi, till exempel vindkraft. Detta beror bland annat på att förbränningen av skogsråvaror leder till att biomassans kolinnehåll återvänder till atmosfären betydligt snabbare än vad det skulle gjort om biomassan inte hade eldats upp. I ett längre tidsperspektiv minskar klimatpåverkan från förbränning av biomassa, men den är fortsatt betydande under de tidshorisonter som är relevanta för att nå klimatmålen. Bioenergin ska medföra stora klimatfördelar med tidsram på två till tre decennier för att anses ha tillräckligt hög klimatprestanda. Bioenergi ska främst baseras på restprodukter och avfall och begränsas av det tillgängliga utbudet inom ramen för ett skogslandskap med ökande kolsänka och bevarad biologisk mångfald.

17 Skogsbruket har låg klimatpåverkan och är anpassat efter ett förändrat klimat (sid 45)

Rubriken kan uppfattas som att skogsbruket inte behöver förändras och bidrar därför inte till den omställning och det nytänkande som behövs. Vi föreslår att den ändras till: "Skogsbruk med låg klimatpåverkan, anpassat till ett klimat i förändring"

Den i remissunderlaget föreslagna uppföljningen har svag eller ingen koppling till utsläppens och kolsänkornas utveckling. Uppföljning av de faktiska utsläppen ställda i relation till uppsatta utsläppsmål och kolsänkans utveckling bör så långt möjligt eftersträvas.

Det är angeläget att innehållet i de kunskapshöjande aktiviteterna i åtgärdsprogrammet har en klar inriktning att både minska skogsbrukets negativa klimatpåverkan och att samtidigt öka dess positiva klimatpåverkan. Skogsstyrelsen bör i linje med generationsmålet säkerställa att företrädare för nytänkande om hur skogsbruket kan ge större klimatnytta genom kontinuitetsbruk ges stort utrymme vid de kunskapshöjande aktiviteterna. Skogsbrukets klimatpåverkan sett i det korta perspektivet, några få årtionden, bör belysas liksom det långsiktiga.

Det måste ske en radikal förändring inom skogsbruket så att andra bruksformer än trakthyggesbruket får ett genomslag. Vi kan konstatera att vi inte når de nationella miljömålen för den svenska skogen. Alla borde vara överens om att det svenska skogsbruket inte är långsiktigt hållbar, vare sig ekonomiskt, miljömässigt eller socialt. Längre har det funnits skäl att ersätta kalhyggesmodellen med ett mer variationsrikt skogsbruk. Skogsbruket bidrar inte som det skulle kunna göra till att motverka klimatkrisen. Det är ett känt faktum att dagens intensiva skogsbruk är orsaken till att den biologiska mångfalden utarmas. Dagens ensidiga skötsel ger också mindre tåligheter mot extrema vädersituationer med stormfällning, bränder och skadedjursangrepp som följd.

En övergång till hyggesfritt skogsbruk innebär att avverkning sker med regelbundna intervall, där endast en mindre del av biomassan avverkas och där skogen ofta självföryngras. Med hyggesfritt skogsbruk kan ekosystem med hög biologisk mångfald bevaras vilket ger en större motståndskraft och återhämtningsförmåga mot störningar och står därför bättre emot förändringar. Kolsänkan skulle öka väsentligt om träden får bli 15 – 20 år äldre innan de avverkas. De hinner då ta upp mer kol som lagras i både veden och marken. Genom senare avverkning ökar andelen timmer som ger långlivad kolsänka när det används som byggnadsvirke och liknande. Med fler större träd bevarade skapas en skiktad skog där marken aldrig lämnas kal och kolsänkan i marken skyddas. Detta skulle gynna skogens växter, djur, insekter och svampmycel. Vi är helt beroende av att skogens ekosystemtjänster fungerar.

18 Jordbruket är energieffektivt och har låg klimatpåverkan (sid 47)

Rubriken kan uppfattas som att jordbruket inte behöver förändras och bidrar därför inte till den omställning och det nytänkande som behövs. Vi föreslår att den ändras till: "Energieffektivt jordbruk med låg klimatpåverkan"

Den i remissunderlaget föreslagna uppföljningen har svag eller ingen koppling till utsläppens och kolsänkornas utveckling. Uppföljning av de faktiska utsläppen ställda i relation till uppsatta utsläppsmål och kolsänkans utveckling bör så långt möjligt eftersträvas

Det ekologiska jordbruket bör i de rådgivande och kunskapshöjande aktiviteterna lyftas fram som ett klimatvänligare alternativ till det konventionella jordbruket.

Vid en omställning från konventionellt till ekologiskt jordbruk gynnas flera av våra miljömål. Det ger ökad kolinlagring i marken och minskade utsläpp av växthusgaser genom att ingen handelsgödsel som har fossilt ursprung används. Det gynnar också den biologiska mångfalden, särskilt vad gäller

pollinerande insekter eftersom inga kemiska bekämpningsmedel används. Inom det konventionella jordbruket är det konstgödsetillverkningen som ger mest fossilenergibaserade utsläpp. Mängden tillfört kväve i lantbruket har ökat mångfalt det senaste seklet och väsentligt bidragit till mer lustgas i atmosfären och därmed ökad klimateffekt. Ekolantbruket har utvecklat odlingsystem med låga kväveinsatser.

Ca 20 % av Sveriges jordbruksmark brukas ekologiskt. Ekologiskt jordbruk har haft stor betydelse för utvecklingen av ett mera hållbart jordbruk bland annat för dess mindre klimatpåverkan. Mätningar har visat på mycket tydliga skillnader i kolförråd mellan jordbruk med och utan vall i växtföljden. Skillnaden i kolinlagring mellan konventionell och ekologisk produktion handlar framför allt om andelen vall i växtföljderna. Marginella justeringar i dagens konventionella jordbruk är inte tillräckligt för att få sådana förändringar att de på ett märkbart sätt påverkar klimatförändringarna – tiden är knapp.

Projektåtgärder (sid 53)

Vi anser att projektåtgärd III Samordning av kommunernas energiplaner och projektåtgärd V Lagring och smart styrning av el är särskilt viktiga att genomföra.

Lars Lindfors
Tillförordnad ordförande
Naturskyddsföreningen i Jönköpings län

Olof Mill
Kontaktperson/samordnare
Klimatgruppen
Naturskyddsföreningen i Jönköpings län